

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona o európskej akciovej spoločnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o SE“) je predkladaný v rámci plnenia Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2004 uložených na mesiac máj.

Prijatie uvedeného právneho predpisu v širších súvislostiach predstavuje plnenie záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z jej budúceho členstva v Európskej únii a vychádza z požiadavky na harmonizáciu nášho právneho poriadku s právom Európskej únie.

Návrhom zákona o ES sa vykonávajú ustanovenia Nariadenia Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE), ktoré je ako právny akt Európskeho spoločenstva v dôsledku svojej právnej povahy priamo záväzné na území jednotlivých členských štátov.

Z pohľadu právneho poriadku Slovenskej republiky uvedená skutočnosť znamená, že nariadenie sa stane súčasťou slovenského právneho poriadku od okamihu vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie (tzn. od 1. mája 2004). Keďže však uvedené nariadenie nadobudne účinnosť aj pre súčasné členské štáty až od 8.10.2004, tento dátum účinnosti sa vzťahuje aj na Slovenskú republiku. Legislatívny proces vo vzťahu k vykonávaciemu zákonu k tomuto nariadeniu, ktorý by umožnil priamu aplikáciu nariadenia na území Slovenskej republiky, musí byť ukončený najneskôr k tomuto dátumu. Z dôvodu dĺžky legislatívneho procesu a potreby splnenia si tohto záväzku predkladá ministerstvo spravodlivosti tento návrh zákona v súčasnosti.

Pokiaľ ide o otázku priamej záväznosti nariadenia na území členského štátu Európskej únie, znamená to, že v prípadoch priamo upravených nariadením je vylúčená aplikácia domáceho práva a právo členského štátu uvedené otázky nemôže upraviť spôsobom odlišným od nariadenia. Národné právo členského štátu je v dôsledku uvedenej skutočnosti v zásade možné aplikovať iba v prípadoch, ktoré nie sú nariadením upravené, alebo v prípadoch, keď sa nariadenie priamo odvoláva na „národné právo členského štátu“ a predpokladá prijatie tzv. „doplnkovej“ (suplementárnej) úpravy v rámci vnútroštátneho práva členského štátu.

Predkladaný návrh zákona o SE predstavuje práve takúto „doplnkovú“ právnu úpravu k nariadeniu. Uvedené znamená, že návrh zákona neupravuje otázky priamo upravené nariadením (čo by predstavovalo nadbytočnú duplicitu) a rieši buď otázky, ktoré nariadenie výslovne ponecháva na „národnú úpravu“, alebo zmenou a doplnením národnej právnej úpravy zabezpečuje súlad našej vnútroštátnej právnej úpravy s jednotlivými článkami nariadenia.

Tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že SE ako osobitná „európska“ právna forma je regulovaná v prvom rade priamo nariadením a každá ďalšia právna regulácia (primerané uplatnenie ustanovení o obchodných spoločnostiach) je len doplňujúca, tzn., že priamo z právnej sily nariadenia vyplýva, že niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka, aj napriek všeobecnému odkazu, sa na SE neuplatnia, pretože nie sú zlučiteľné s režimom nariadenia.

Na právne postavenie SE sa bude preto vzťahovať právny režim v tomto rozhodnom poradí: ustanovenie nariadenia, stanovy SE v otázkach, v ktorých nariadenie ponecháva fakultatívnu úpravu na stanovy SE, ustanovenia tohto zákona, ustanovenia Obchodného zákonníka vzťahujúce sa na akciovú spoločnosť v otázkach, ktoré nie sú upravené v predchádzajúcich troch prameňoch, a nakoniec opäť stanovy spoločnosti v otázkach, ktoré nie sú upravené v predchádzajúcich prameňoch a ktoré si spoločnosti môžu upraviť

v stanovách. Účast' zamestnancov na riadení SE sa spravuje ustanoveniami smernice 2001/86/ES, pri ktorej je lehota na transpozíciu zhodná s dátumom nadobudnutia účinnosti nariadenia. Táto smernica je transponovaná do slovenského právneho poriadku v rovnakom čase ako sa predkladá návrh tohto zákona. Gestorom tejto smernice je Ministerstvo práce, rodiny a sociálnych vecí SR, ktoré pripravuje návrh zákona vykonávajúci jej transpozíciu.

Problematiku SE ako novej právnej formy obchodnej spoločnosti by bolo možné z legislatívno- technického hľadiska zaradiť i priamo do Obchodného zákonníka v časti upravujúcej obchodné spoločnosti vznikajúce podľa slovenského práva. Avšak vzhľadom na špecifické postavenie SE, jej priamu náväznosť na pramene komunitárneho práva a osobitosť úpravy postavenia vzniku, práv a povinností a riadenia tohto druhu spoločnosti navrhovateľ pristúpil k vypracovaniu samostatného návrhu zákona, ktorý v náväznosti na ostatné pramene upravujúce SE komplexne rieši jej postavenie.

Základnými pojmovými znakmi SE podľa nariadenia a návrhu zákona o SE sú nasledovné. SE sa považuje za nadnárodnú európsku obdobu akciovej spoločnosti, ktorá sa zapisuje do obchodného registra v členskom štáte svojho sídla. Zápis a jeho výmaz sa povinne zverejňujú v Úradnom vestníku Európskej únie. Jej kapitál sa delí na akcie. Základné imanie musí byť najmenej 120 000,- EUR.

Nariadenie umožňuje založenie a riadenie obchodných spoločností s euróskou dimenziou, pričom odstránilo prekážky vznikajúce v dôsledku rozdielov vo vnútroštátnych právnych úpravách práva obchodných spoločností. SE bolo upravené nariadením s cieľom zabezpečiť, aby sa hospodárska jednotka podnikateľa zhodovala s jeho právnou jednotkou. To znamená, aby sa registrované sídlo spoločnosti čo najviac približovalo ústrediu riadenia spoločnosti, t.j. jej faktickému sídlu (čl. 7 nariadenia). Z uvedeného vyplýva i požiadavka, aby si SE mohla premiestniť svoje sídlo do iného členského štátu bez toho, aby v pôvodnom členskom štáte registrácie musela zaniknúť a nanovo sa založiť a vzniknúť v inom členskom štáte. SE tak môže prenášať svoje sídlo z jedného členského štátu do druhého bez jej právneho zániku a likvidácie. Ochrana práv menšinových akcionárov, zamestnancov a veriteľov, ktorí nesúhlasia s premiestnením sídla by však mala byť primerane zabezpečená. Smerovanie európskeho práva naznačuje, že možnosť obchodných spoločností voľne si prenášať svoje sídla medzi členskými štátmi je žiadúca na obmedzenie prekážok podnikania na jednotnom vnútornom trhu Európskeho spoločenstva. Prenesenie sídla je predmetom úpravy štrnástej obchodnej smernice, ktorá je v súčasnosti v legislatívnom procese. Vzhľadom na dĺžku prác na tejto smernici však bolo uvedené oprávnenie pre SE stanovené priamo v nariadení.

SE sa považuje na území Slovenskej republiky za podnikateľa v zmysle Obchodného zákonníka. V zmysle § 27 Obchodného zákonníka má mať obdobné postavenie ako slovenské obchodné spoločnosti. Z hľadiska charakteristických znakov sa SE najviac zhoduje s klasickou akciovou spoločnosťou založenou podľa slovenského práva. To znamená, že na záležitosti, ktoré nie sú upravené nariadením, odkazom na statuty spoločnosti alebo týmto zákonom, sa budú subsidiárne používať ustanovenia Obchodného zákonníka upravujúce postavenie a činnosť akciovej spoločnosti.

Nariadenie upravuje štyri rôzne spôsoby vzniku európskej spoločnosti. Prvým z nich je splynutie alebo zlúčenie dvoch a viacerých akciových spoločností, z ktorých aspoň dve majú svoje sídla v aspoň dvoch členských štátoch. Druhý spôsob predpokladá založenie SE

v podobe holdingu aspoň dvoma spoločnosťami z rôznych členských štátov. Ďalej je možné SE zakložiť ako dcérsku spoločnosť obchodných spoločností vykonávajúcich podnikanie, resp. majúcih sídlo v rôznych členských štátoch. Poslednou možnosťou je premena existujúcej akciovej spoločnosti majúcej sídlo alebo podnikajúcej na území Európskeho spoločenstva na SE, pričom podmienkou je, že má aspoň dva roky dcérsku spoločnosť v inom štáte ako v tom, kde má svoje registrované sídlo.

Osobitnou otázkou v rámci nariadenia je stanovenie monistickej a dualistickej štruktúry riadenia. Dualistický systém (dvojstupňový) rozoznáva dozorný orgán a riadiaci orgán ako dva samostatné orgány spoločnosti (slovenské predstavenstvo a dozorná rada). Monistická štruktúra (jednostupňová) pozná iba jediný správny riadiaci orgán, ktorý vykonáva riadiace aj dozorné funkcie. Uvedené ustanovenia predstavujú kompromis medzi jednotlivými právnymi systémami členských štátov. Zostáva na zakladateľoch SE, aby si vybrali, ktorý z daných systémov chcú uplatňovať. Keďže v Slovenskej republike sa pri akciových spoločnostiach uplatňuje dualistický systém riadenia, je nevyhnutné stanoviť základné pravidlá pre monistický systém tak, aby SE zaregistrované na území Slovenskej republiky mohli plne fungovať aj s takýmto systémom.

Pri posudzovaní obsahu návrhu zákona o SE je potrebné vždy prihliadať na vzájomnú súvislosť medzi týmto zákonom a vyššie citovaným nariadením, keďže len týmto spôsobom je možné získať úplnú predstavu o postavení SE.

Doložka zlučiteľnosti návrhu zákona s právom Európskych spoločenstiev a právom Európskej únie

1. Navrhovateľ zákona: Vláda Slovenskej republiky.

2. Názov návrhu zákona: Zákon o európskej akciovej spoločnosti.

3. Závazky Slovenskej republiky vo vzťahu k Európskym spoločenstvám a Európskej únii:

a) Návrh zákona svojou problematikou:

patrí medzi prioritné oblasti aproximácie práva uvedené v článku 70 Európskej dohody o pridružení (právo obchodných spoločností),

patrí medzi krátkodobé priority Národného programu pre prijatie acquis communautaire, kapitola 5 – právo obchodných spoločností,

patrí medzi priority odporúčané v Príprave asociovaných krajín strednej a východnej Európy na integráciu do vnútorného trhu únie (tzv. Biela kniha), kapitola 5 – právo obchodných spoločností,

je prioritou aproximácie práva podľa screeningu,

patrí medzi úlohy vlády Slovenskej republiky podľa Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2004 na mesiac apríl.

- b) V schválenej negociačnej pozícii Slovenskej republiky ku kapitole č. 5 prevzala na seba Slovenská republika záväzok implementovať *acquis* v kapitole Právo obchodných spoločností v plnom rozsahu k referenčnému dátumu vstupu do EÚ 1.5. 2004.

4. Problematika návrhu zákona:

- a) je upravená v práve Európskych spoločenstiev:

sekundárne právo,

ktoré predstavujú nasledovné nariadenie a smernica Rady na úseku práva obchodných spoločností:

Nariadenie Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE)

Smernica Rady 2001/86/ES z 8. októbra 2001, ktorou sa dopĺňa štatút európskej spoločnosti v súvislosti so zaangažovaním účasťou zamestnancov

- b)
- c)
- d) nie je upravená v práve Európskej únie

5. Stupeň zlučiteľnosti návrhu zákona s právom Európskych spoločenstiev a právom Európskej únie:

- a) úplná zlučiteľnosť.

6. Gestor (spolupracujúce rezorty):

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky.

7. Účasť expertov pri príprave návrhu zákona a ich stanovisko k zlučiteľnosti návrhu zákona s právom Európskych spoločenstiev a právom Európskej únie (špecifikácia úrovne a spôsobu expertnej účasti, napr. konzultácie a pod.):

Bez účasti expertov.

Navrhovaná právna úprava nebude mať dopad na štátny rozpočet, rozpočty obcí alebo rozpočty vyšších územných celkov a nezakladá nároky na pracovné sily a organizačné zabezpečenie.

Prerokovanie návrhu zákona Radou hospodárskej a sociálnej dohody Slovenskej republiky nie je potrebné.

Materiál nemá finančný, ekonomický, environmentálny vplyv, ani vplyv na zamestnanosť.

B. Osobitná časť

Čl. I

K § 1

V úvodnom ustanovení tohto zákona sa špecifikuje okruh právnych vzťahov, ktoré sa ním upravujú. Predpokladom náležitého zabezpečenia aplikácie nariadenia o stanovách európskej spoločnosti v Slovenskej republike je jednak prijatie tohto vykonávacieho zákona k tomuto nariadeniu, ktorý upraví tie otázky, v ktorých nariadenie priamo vyžaduje ich úpravu vykonávacím zákonom. V ostatných otázkach, ktoré nie sú upravené ani v nariadení, ani v tomto zákone sa v súlade s nariadením odkazuje na subsidiárne použitie národnej právnej úpravy postavenia a činnosti akciových spoločností (ods. 2).

Aj napriek skutočnosti, že nariadenie obsahuje iba rámcovú úpravu, mnohé otázky vôbec nerieši a v mnohých otázkach priamo odkazuje na národné právo (napr. úprava tvorby a zachovania základného imania európskej spoločnosti, oblasť daňová, ochrana hospodárskej súťaže, duševné vlastníctvo, platobná neschopnosť) ako celok neobsahuje veľa splnomocnení pre národného zákonodarcu. V dôsledku uvedeného národný zákonodarca nedisponuje veľkým priestorom na priamu národnú úpravu, a to ani v tých oblastiach, v ktorých by si takúto úpravu – pri súčasnej nemožnosti riešiť určitú, vyslovene špecifickú otázku vo vzťahu k európskej spoločnosti, na základe primeraného použitia národného práva uplatniteľného na akciové spoločnosti so sídlom na území Slovenskej republiky, vyžadoval zlomkovitý režim nariadenia.

K § 2

V tomto ustanovení sa vymedzujú základné pojmy na účely tohto zákona. Navrhovateľ jednak vymedzuje pojmy, ktoré vyplývajú z nariadenia a sú slovenskému právnemu poriadku neznáme (napr. ústredia riadenia, ktoré reflektuje teoretické rozdelenie sídla na registrované sídlo a faktické sídlo, dvojstupňový systém riadenia). Zároveň sa tu podáva definícia pojmov, ktoré môžu mať podľa slovenského právneho poriadku alebo komunitárneho práva čiastočne odlišný zmysel (napr. sídlo, ktorým sa rozumie registrované sídlo).

Pri zverejnení bolo v záujme presnej transpozície potrebné rozlíšiť medzi zverejnením v Obchodnom vestníku v súlade s vnútroštátnou legislatívou Slovenskej republiky a zverejnením v Úradnom vestníku Európskej únie, ktoré sa v niektorých prípadoch vyžaduje podľa nariadenia.

K § 3

Vzhľadom na veľmi rámcovú úpravu otázky monistického a dualistického modelu riadenia európskej spoločnosti v nariadení navrhovateľ považuje za potrebné uvedenú problematiku osobitným spôsobom “doregulovať” vo vykonávacom zákone. Na účely slovenskej právnej úpravy bude jediný výkonný a súčasne dozorný orgán európskej spoločnosti nazvaný správna rada. Pôsobnosť správnej rady je oveľa širšia ako pôsobnosť dozornej rady v dualistickom modeli. Z princípu “konečnej zodpovednosti” bude vychádzať aj všeobecným spôsobom koncipovaná pôsobnosť správnej rady rozhodovať o všetkých otázkach, ktoré nie sú nariadením, vykonávacím zákonom alebo stanovami zverené do pôsobnosti valného zhromaždenia alebo výkonných riaditeľov. Keďže niektoré ustanovenia zákona sú spoločené pre oba systémy riadenia spoločnosti, v záujme legislatívnej čistoty textu navrhovateľ v § 3 zavádza výkladové pravidlo, kedy sa ustanovenia o pôsobnosti predstavenstva a dozornej rady rozumie správna rada.

K § 4

V ustanovení § 4 našlo svoj odraz ustanovenie čl. 3 ods. 1 nariadenia, ktoré určuje, že európska spoločnosť má právnu subjektivitu. Na účely jej registrácie navrhovateľ ustanovuje, že európska spoločnosť sa zapisuje do obchodného registra podľa osobitného predpisu. Týmto sa európska spoločnosť považuje za zapísanú osobu a primerane sa na ňu vzťahuje režim zákona č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

K § 5

Podmienka uvedená v § 5 vyplýva z nariadenia. Navrhovaným označením sa bude európska spoločnosť líšiť od ostatných obchodných spoločností.

K § 6

§ 6 reflektuje možnosť obchodnej spoločnosti mať svoje registrované sídlo a faktické sídlo v rôznych štátoch, pričom len štát sídla je členským štátom. Aj takáto spoločnosť sa však môže podieľať na založení európskej spoločnosti za predpokladu, že spĺňa podmienky § 6. Práve v tomto ustanovení sa použije vymedzenie pojmu ústredie riadenia uvedené v úvode návrhu zákona.

Úprava obsiahnutá v nariadení predpokladá, že na procesoch založenia európskej spoločnosti sa môžu podieľať iba spoločnosti (ktorých prípustná právna forma závisí od zvoleného spôsobu založenia európskej spoločnosti), ktoré majú sídlo a ústredie riadenia na území Spoločenstva. Členské štáty môžu národnou úpravou túto možnosť otvoriť aj pre spoločnosti, ktoré majú ústredie riadenia mimo Spoločenstva, ak boli založené podľa práva určitého členského štátu, majú v ňom sídlo a sú skutočne a dlhodobo spojené s hospodárstvom určitého členského štátu. Splnomocnenie na túto úpravu je obsiahnuté v článku 2 ods. 5

nariadenia. Zo samotného vymedzenia podmienok splnomocnenia vyplýva, že uvedené podmienky môže spĺňať iba spoločnosť, ktorá je založená podľa práva štátu, ktorý uplatňuje inkorporačnú teóriu a nie teóriu skutočného sídla.

Keďže zámerom slovenského zákonodarcu vo vzťahu k zabezpečeniu vykonania nariadenia v právnom poriadku Slovenskej republiky je ustanoviť čo najmenší počet obmedzení a reštrikcií vo vzťahu k zakladaniu európskej spoločnosti a jej pôsobeniu na našom území a kvôli výrazným prínosom, ktoré by so sebou nepochybne prinieslo usídlenie čo najväčšieho počtu týchto spoločností na území Slovenskej republiky (tak z pohľadu daňového a investičného, ako i z pohľadu politiky zamestnanosti) sa vo vykonávacom zákone zvolí režim „minimalistickej“ regulácie, ktorý bude ale zároveň využívať všetky splnomocnenia nariadenia ponúkajúce rozšírenie možností uplatnenia nariadenia aj v ďalších oblastiach a naopak nebude využívať tie možnosti, ktoré ponúkajú zavedenie reštrikcií (napr. možnosť zakotviť režim predpokladajúci prípustnosť uplatnenia námietok verejného záujmu).⁸⁾ Z tohto pohľadu slovenský zákonodarca zrejme využije splnomocnenie podľa článku 2 ods. 5 a nevyužije splnomocnenie podľa článku 7 nariadenia.

Takúto právnu úpravu umožní novela ObZ., ktorá je v súčasnosti v legislatívnom procese s predpokladaným termínom nadobudnutia účinnosti k 1. 8. 2004, ktorá predpokladá nahradenie platného vymedzenia sídla podľa § 2 ods. 3 ako faktického sídla („sídlo“ je adresa, z ktorej sa riadi činnosť právnickej osoby) vymedzením sídla ako formálneho sídla („sídlo“ je adresa zapísaná v obchodnom registri alebo v inej evidencii). Tým sa zároveň z hľadiska pojmového na účely vykonávacieho zákona slovenskému zákonodarcovi otvorí možnosť používať pojem sídlo v tom zmysle, v akom ho používa nariadenie, a síce ako „registrové sídlo“ s potrebou osobitného vymedzenia pojmu „ústredie riadenia“.

Pojmy „trvalo a skutočne spáť s hospodárstvom“ sú pojmami komunitárneho práva a ich výklad musí byť podaný v súlade s judikatúrou Súdneho dvora Európskych spoločenstiev, nie je preto možné ich priamo zadefinovať vo vnútroštátnom právnom predpise.

K § 7

Z nariadenia vyplývajú osobitné podmienky na zápis európskej spoločnosti do obchodného registra. Vzhľadom na to, že v doterajšej slovenskej právnej úprave nebola táto osobitná právna forma obchodnej spoločnosti známa, bolo potrebné pristúpiť k upresneniu údajov, ktoré majú byť v prípade európskej spoločnosti zapísané do obchodného registra a špecifikácia listín, ktoré sa v prípade európskej spoločnosti ukladajú do zbierky listín.

Keďže ide o osobitnú právnu formu obchodnej spoločnosti, navrhovateľ sa rozhodol upraviť podmienky zápisu v tomto zákone, ktorý má za cieľ podať čo najkomplexnejšiu úpravu týkajúcu sa európskej spoločnosti. Obdobný postup bol zvolený aj v prípade európskeho zoskupenia hospodárskych záujmov, ktoré je tiež osobitným typom

⁸⁾ Napr. Článok 8 ods. 14.

právnickej osoby. Zákon upravujúci zoskupenie sa nachádza v závere legislatívneho procesu.

V časti o úprave účasti zamestnancov sa odkazuje na použitie ustanovení podľa osobitného predpisu. Týmto sa myslí zákon, ktorý bude transponovať smernicu o účasti zamestnancov na riadení európskej spoločnosti, ktorá je v gescii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny. Uvedený zákon zatiaľ nebol prijatý, takže navrhovateľ nemôže doplniť presný odkaz naň.

K § 8

Nariadenie ustanovuje povinnosť pre európsku spoločnosť umiestniť svoje ústredie riadenia do rovnakého členského štátu, v akom má sídlo. Slovenská republika nevyužila možnosť ustanoviť, aby sa ústredie riadenia úplne zhodovalo so sídlom, a to vzhľadom na zmenu právnej úpravy sídla v Obchodnom zákonníku, ktorá je v súčasnosti v legislatívnom procese. Nedodržanie tejto povinnosti je osobitným dôvodom na zrušenie európskej spoločnosti podľa slovenských právnych predpisov. Z hľadiska sankcie za porušenie tejto spoločnosti navrhovateľ upravuje postup súdu, ktorý je potrebné dodržať, pričom sa európskej spoločnosti dáva lehota na zosúladenie faktického stavu so stavom právnym.

K § 9 až 13

Nariadenie pri úprave jednotlivých spôsobov založenia európskej spoločnosti a pri premiestnení jej sídla splnomocňuje členské štáty na prijatie úpravy, ktorá zabezpečí ochranu práv menšinových akcionárov a veriteľov.

Cieľom uvedenej úpravy vo vzťahu k akcionárom bude najmä zabezpečiť, aby vzhľadom na to, že európska spoločnosť je novou právnou formou osobitného charakteru (navyše vybavenou pomerne rizikovým cezhraničným aspektom) nebol žiaden z akcionárov donútený nedobrovoľne sa prispôbiť zmene sídla spoločnosti z jedného členského štátu do iného bez možnosti vystúpenia zo spoločnosti. Vykonávací zákon za účelom garancie tohto práva upraví v prípade v prípade premiestnenia sídla európskej spoločnosti právo akcionára, ktorý na valnom zhromaždení hlasoval proti týmto postupom a svoje odmietavé stanovisko vyjadril do zápisnice z valného zhromaždenia, na vystúpenie zo spoločnosti formou predaja jeho akcií za primeranú cenu. Pri premiestnení sídla vykonávací zákon navyše v prospech akcionára upraví – v prípadoch, že kúpna cena alebo výmenný pomer akcií nebudú primerané, právo na vyrovnanie vo forme peňažného doplatku.

Osobitné zakotvenie horeuvedených práv menšinových akcionárov má okrem ochranného efektu vo vzťahu k právam týchto osôb zabezpečiť aj ďalší významný cieľ – zvýšiť úroveň garancie “platnosti” uskutočnených operácií (ktorá je dôležitá najmä z pohľadu účinnej ochrany tretích osôb). Akcionári, ktorí budú so svojimi nárokmi odkázaní na osobitné konania, nebudú nútení existenciu európskej spoločnosti “ohrozovať” žalobami o určenie neplatnosti valného zhromaždenia, ktoré rozhodovalo o schválení príslušných operácií.

Potreba osobitnej úpravy vo vykonávacom zákone vo vzťahu k ochrane práv veriteľov je v danom prípade odôvodnená najmä cezhraničným charakterom všetkých realizovaných operácií. Dotknutá spoločnosť môže ako dlžník “zmeniť svoju štátnu príslušnosť” a tým z pohľadu veriteľov skomplikovať uspokojenie ich pohľadávok.

Osvedčenie o splnení zákonom ustanovených podmienok vydáva notár vo forme osobitného druhu notárskej zápisnice.

K § 14 až 17

Na založenie európskej spoločnosti uvedenom v § 14 až 17 platia obdobné ustanovenia na ochranu menšinových akcionárov a zamestnancov ako pri premiestnení sídla európskej spoločnosti.

Obdobne platí odôvodnenie práva na odkúpenie akcií akcionárov (resp. spoločníkov) spoločností, ktoré sa podieľajú na založení európskej spoločnosti. Toto právo však vykonávací zákon neupraví pre prípad založenia európskej spoločnosti ako holdingovej spoločnosti, keďže v tomto prípade majú akcionári alebo spoločníci spoločností podieľajúcich sa na založení holdingovej európskej spoločnosti možnosť vyjadriť svoju vôľu prispieť vlastnými podielmi ku vzniku európskej spoločnosti osobitným spôsobom, ktorý nie je výlučne naviazaný na výkon rozhodovacej právomoci v rámci valného zhromaždenia.

Potreba osobitnej úpravy vo vykonávacom zákone vo vzťahu k ochrane práv veriteľov je v danom prípade odôvodnená najmä cezhraničným charakterom všetkých realizovaných operácií. Tak v prípade jednotlivých spôsobov založenia európskej spoločnosti, ako i v prípade premiestnenia sídla môže dotknutá spoločnosť ako dlžník “zmeniť svoju štátnu príslušnosť” a tým z pohľadu veriteľov skomplikovať uspokojenie ich pohľadávok. Odkaz na primerané uplatnenie zodpovedajúcich ustanovení národného akciového práva vo vzťahu k tejto otázke (ktoré toto právo bezpochyby pozná vďaka transpozícii tretej smernice pre procesy splynutia a zlúčenia)⁷⁾ je v danom prípade buď to nevyhovujúci alebo v dôsledku absencie cezhraničného aspektu nie celkom vyhovujúci napr. už len z hľadiska plynutia lehôt (pri založení spoločnosti zlúčením alebo splynutím by bola ochrana veriteľov koncipovaná ako ex-post ochrana formou práva požadovať zabezpečenie do šiestich mesiacov od nadobudnutia účinkov splynutia alebo zlúčenia, t. j. od vzniku európskej spoločnosti, ktorá už má sídlo za hranicami, zjavne nevyhovujúca).

K § 18 a 19

Pri založení holdingovej európskej spoločnosti sa v rámci ochrany menšinových akcionárov ustanovuje ich právo na vyrovnanie vo forme peňažného doplatku v prípade, ak bol výmenný pomer a výška prípadného vyrovnania neprimeraná a zároveň podmienky, za ktorých je možné uplatniť toto právo a postup pri jeho uplatnení.

K § 20

⁷⁾ Pozri § 218f ObZ.

V zmysle nariadenia platí, že stanovy SE môžu pre SE so sídlom na území ktoréhokoľvek členského štátu zvoliť jednostupňový alebo dvojstupňový model riadenia alebo správy, a to bez ohľadu na to, či národné právo členského štátu pozná vo vzťahu k národným akciovým spoločnostiam úpravu oboch týchto modelov alebo len jedného z nich. Z pohľadu slovenského zákonodarcu uvedená skutočnosť znamená, že je vo vykonávacom zákone k nariadeniu potrebné najmä doregulovať problematiku jednostupňového modelu správy a riadenia SE. Na účely slovenskej právnej úpravy bude jediný výkonný a súčasne dozorný orgán európskej spoločnosti nazvaný správna rada. Nariadenie však súčasne obsahuje aj určité splnomocnenia na prijatie špecifickej národnej úpravy aj vo vzťahu k dvojstupňovému modelu riadenia a správy a k pôsobnosti valného zhromaždenia.

K § 21

Nariadenie upravuje otázku ustanovovania do funkcie členov predstavenstva SE tým spôsobom, že ich volí a odvoláva dozorná rada. Súčasne však nariadenie dáva národnému zákonodarcovi možnosť, aby stanovy SE určili, že toto oprávnenie vo vzťahu k členom predstavenstva vykonáva valné zhromaždenie. Táto možnosť bola využitá i pre potreby slovenského právneho poriadku, keďže ide o model známy aj vo vzťahu k národným akciovým spoločnostiam.

V odseku 2 slovenský zákonodarcu využil oprávnenie, na vykonanie nariadenia, ktoré mu vyplýva z článku 39 ods. 3 nariadenia.

K § 22

To ustanovenie predstavuje využitie niektorých splnomocnení prenechaných európskym zákonodarcom národnej úprave. Ide napr. o splnomocnenie obsiahnuté v článku 41 ods. 3 nariadenia, v zmysle ktorého môže členský štát ustanoviť, že právo požadovať informácie môže v mene dozornej rady uplatniť každý jej člen.

K § 23

V zmysle základného zákonného vymedzenia pôsobnosti správnej rady bude tento orgán SE “riadiť, určovať zásadné zámery jej podnikateľskej činnosti a dohliadať na ich uskutočňovanie”. Z tejto formulácie by malo jednoznačným spôsobom vyplývať, že pôsobnosť správnej rady je oveľa širšia ako pôsobnosť dozornej rady v dualistickom modeli a že bez ohľadu na pôsobnosť zverenú výkonným riaditeľom je práve správna rada tým orgánom, ktorý nesie hlavnú a “konečnú” zodpovednosť za vedenie a riadenie SE. Uvedená zásada nachádza svoj odraz aj v tom, že správna rada bude môcť kedykoľvek a bez uvedenia dôvodu odvolať výkonného riaditeľa.

Z uvedeného princípu “konečnej zodpovednosti” vychádza aj všeobecným spôsobom koncipovaná pôsobnosť správnej rady rozhodovať o všetkých otázkach, ktoré nie sú

nariadením, vykonávacím zákonom alebo stanovami zverené do pôsobnosti valného zhromaždenia alebo výkonných riaditeľov.

Nariadenie ďalej obsahuje ustanovenie o tom, že statuty európskej spoločnosti musia okrem povinnej voľby modelu správy a riadenia povinne obsahovať aj vymedzenie druhov úkonov, na ktoré sa v jednostupňovom systéme vyžaduje výslovné rozhodnutie správneho orgánu. Nad rámec takto vymedzeného oprávnenia na výkon kontrolných právomocí správnej rady voči výkonným riaditeľom si bude správna rada môcť navyše vyhradiť, že jej súhlas sa bude vyžadovať aj pre tie rozhodnutia výkonných riaditeľov, pre ktoré tento súhlas nevyžadujú statuty európskej spoločnosti.

Vykonávací zákon ďalej z hľadiska vymedzenia pôsobnosti správnej rady obsahovať aj ďalší všeobecný odkaz, a síce, že ak národné právo predpokladá v dualistickom modeli delbu pôsobnosti medzi dozornú radu a predstavenstvo (tzv. „princíp štyroch očí“), v jednostupňovom modeli bude tento druh pôsobnosti v zásade zverený správnej rade. Správnej rade bude taktiež zverená pôsobnosť v tých oblastiach, v ktorých má v dvojstupňovom modeli výlučnú pôsobnosť dozorná rada.

K § 24

Predmetné ustanovenie obsahuje výpočet základných oprávnení a povinností správnej rady, do ktorých sa premieta v zásade „konečná“ zodpovednosť správnej rady za zásadné zábery smerovania podnikateľskej činnosti spoločnosti, ako aj „koncepčný“ charakter všetkých jej právomocí. Ide napríklad o niektoré oprávnenia a povinnosti správnej rady voči valnému zhromaždeniu (napr. povinnosť písomne informovať valné zhromaždenie o zásadných zámeroch podnikateľskej činnosti spoločnosti na budúce obdobie, oprávnenie zvolať valné zhromaždenia, ak to vyžadujú záujmy spoločnosti alebo ak strata spoločnosti prekročila určitú zákonom stanovenú hranicu, oprávnenie preskúmať účtovnú závierku a návrh na rozdelenie zisku alebo úhradu strát).

K § 25

Predmetné ustanovenie obsahuje podrobnejšiu úpravu otázok súvisiacich so zložením správnej rady.

V jednostupňovom systéme je práve správna rada tým orgánom, v ktorom sa bude realizovať právo na účasť zamestnancov na riadení spoločnosti, ktoré sa v dvojstupňovom systéme realizuje prostredníctvom účasti zamestnancov v dozornej rade.

Z hľadiska zodpovednosti členov správnej rady a špecifických obmedzení vo vzťahu k výkonu ich funkcie sa na nich uplatní „národný“ režim platný pre členov predstavenstva a členov dozornej rady národnej akciovej spoločnosti.

K § 26

Predmetné ustanovenie obsahuje podrobnejšiu úpravu vo vzťahu k niektorým otázkam organizačného charakteru, ktoré sa týkajú správnej rady (napr. voľba predsedu správnej rady,

jeho zastupovanie, úprava zasadnutí správnej rady, vyhotovovanie zápisníc zo zasadnutí správnej rady).

K § 27

Návrh zákona vymedzuje ako štatutárny orgán výkonných riaditeľov, čo je odôvodnené požiadavkou na zabezpečenie určitej miery flexibility pri konaní v mene SE voči tretím osobám. Z hľadiska možnosti obmedziť ich oprávnenia ako štatutárneho orgánu konať v mene SE a účinkov týchto obmedzení vo vzťahu k tretím osobám bude platiť rovnaký režim, aký vo všeobecnosti platí v slovenskom právnom poriadku – obmedzenia sú možné, ale z dôvodu právnej istoty neúčinné voči tretím osobám.

K § 28 a 29

Obchodné vedenie SE rovnako ako oprávnenie konať v mene SE voči tretím osobám návrh vykonávacieho zákona zveruje výkonným riaditeľom, čo má za úroveň docieľiť určitú úroveň flexibility vo vzťahu k výkonu týchto pôsobností. Jednostupňový model známy napr. z Francúzska, ktorý vychádza z pomerne komplikovaného režimu delenej pôsobnosti správnej rady a predsedu správnej rady vo vzťahu k obchodnému vedeniu, nebude do slovenskej právnej úpravy prevzatý. Výkonní riaditelia budú v rámci jednostupňového systému disponovať v zásade tými právomocami, ktoré sú v dualistickom modeli tradične zverené do pôsobnosti štatutárneho orgánu (napr. zvolávanie valného zhromaždenia, konanie voči obchodnému registru, zabezpečovanie vedenia účtovníctva).

Na ich postup pri vykonávaní týchto právomocí sa primerane uplatnia príslušné ustanovenia Obchodného zákonníka.

Výkonní riaditelia, ktorí majú najaktuálnejšie informácie o dianí v SE, taktiež budú mať povinnosť bez zbytočného odkladu informovať správnu radu o všetkých skutočnostiach, ktoré môžu podstatne ovplyvniť vývoj podnikateľskej činnosti a stav majetku európskej spoločnosti.

K § 30

Toto ustanovenie obsahuje úpravu otázky ustanovovania do funkcie výkonných riaditeľov, ktoré je zverené správnej rade. Výkonný riaditeľ môže a nemusí byť súčasne členom správnej rady. Určitá úroveň nezávislosti funkcií výkonného riaditeľa členstva v správnej rade sa zabezpečuje pomocou toho, že väčšina členov správnej rady musí byť tvorená osobami, ktoré nie sú súčasne výkonnými riaditeľmi.

Výkonní riaditelia, podobne ako členovia správnej rady musia byť fyzickými osobami. Uvedený model je v súlade so slovenskou úpravou členstva v orgánoch kapitálových

spoločností. Z uvedeného dôvodu slovenský zákonodarca nevyužil možnosť ponúkanú nariadením, aby mohli byť členmi orgánov SE aj právnické osoby.

Z hľadiska zodpovednosti výkonných riaditeľov a špecifických obmedzení vo vzťahu k výkone ich funkcie sa na nich uplatní „národný“ režim platný pre členov predstavenstva a členov dozornej rady národnej akciovej spoločnosti.

K § 31

Predmetné ustanovenie predstavuje zapracovanie splnomocňovacieho ustanovenia obsiahnutého v nariadení, ktoré sa týka možnosti členského štátu znížiť hranicu podielu na hlasovacích právach, ktorá umožňuje menšinovým akcionárom požadovať zvolanie valného zhromaždenia a zostaviť jeho program (článok 55 ods. 1 nariadenia) alebo požadovať zahrnutie určitého bodu do programu valného zhromaždenia (článok 56 nariadenia). Samotné nariadenie obsahuje v tejto súvislosti veľmi špecifické alternatívne splnomocnenie – umožňuje, aby takáto úprava bola zahrnutá buď to v práve členského štátu alebo v stanovách európskej spoločnosti.

Z pohľadu slovenského akciového práva súčasne v tejto konkrétnej oblasti ide o úpravu otázky, ktorá je už adekvátnym spôsobom (z hľadiska predpísanej hranice podielu na hlasovacích právach dokonca v širšom rozsahu) riešená v priamo v národnej právnej úprave, pričom stanovy akciovej spoločnosti umožňujú túto úpravu ešte rozšíriť. Táto národná právna úprava by sa mala uplatniť aj na európske spoločnosti so sídlom na jeho území na základe všeobecného odkazu na uplatnenie národného práva (ktorý sa pravda uplatní len vo veciach neregulovaných nariadením alebo regulovaných nariadením len čiastočne).

Z tohto pohľadu sa v prípade uvedeného splnomocnenia javí ako otázne, či je potrebné ho vo vykonávacom zákone osobitne využiť. Vzhľadom na to, že v mnohých prípadoch zostáva aj na európskej úrovni nejasná otázka jednoznačného výkladu a chápania povahy splnomocnení pre národnú právnu úpravu obsiahnutých v priamo záväzných nariadeniach a členské štáty v tejto oblasti nepostupujú jednotne, čo dokumentuje aj ich výrazne odlišný prístup pri tvorbe vykonávacích zákonov k nariadeniam, slovenský zákonodarca zvolil taký prístup, v rámci ktorého osobitným spôsobom vo vykonávacom zákone zohľadnil aj splnomocnenia uvedeného charakteru, a to aj napriek tomu, že korešpondujú so slovenskou právnou úpravou.

K § 32

Predmetné ustanovenie predstavuje splnenie povinnosti slovenského zákonodarcu vo vzťahu k povinnosti členského štátu vyplývajúcej z nariadenia ustanoviť za Slovenskú republiku orgán, ktorý bude plniť oznamovacie povinnosti podľa článku 14 nariadenia voči Úradu pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev.

Čl. II

Navrhované zmeny sú nevyhnutné v dôsledku tej skutočnosti, že v prípade SE, podobne ako v prípade ostatných právnych foriem zapísaných osôb, je potrebné priamo v zákone o obchodnom registri upraviť, ktoré skutočnosti registrový súd preskúma pred prvozápisom SE do obchodného registra, a to osobitne pre jednotlivé spôsoby založenia SE, keďže sa na SE ako takú v tomto prípade nedá uplatniť jednotný režim.

Čl. III

Navrhovaná zmena reaguje na režim, ktorý vyplýva z Čl. I návrhu zákona, v zmysle ktorého sa pôsobnosť vydávať osvedčenia o splnení podmienok ustanovených nariadením napr. v prípade premiestnenia sídla SE do iného členského štátu v rámci slovenského právneho poriadku zveruje notárom. Notárska zápisnica o splnení zákonom ustanovených podmienok bude v zmysle navrhovanej právnej úpravy predstavovať osobitný druh notárskej zápisnice, ktorá bude osvedčovať splnenie jednak materiálnych, jednak formálnych podmienok na uskutočnenie požadovaných úkonov.

Čl. IV

Navrhovaný dátum nadobudnutia účinnosti zákona (8. október 2004) zodpovedá dátumu nadobudnutia účinnosti nariadenia, ktoré tento zákon vykonáva.